

Miljøverndepartementet
Postboks 8013 Dep
0030 Oslo

Saksb.: Tore Vatne
e-post: fmnotva@fylkesmannen.no
Tlf: 75 53 15 48
Vår ref: 2013/559
Deres ref: 12/3755
Vår dato: 27.02.2013
Deres dato: 15.01.2013
Arkivkode: 443.2

Uttalelse til høring om kvalitetsnorm for villaks

Fylkesmannen i Nordland viser til høringsbrev av 15.01.13.

Høringsdokumentene inneholder en grundig og god redegjørelse for bakgrunnen for arbeidet, og hvorfor det er behov for å få vedtatt en kvalitetsnorm for villaks i Norge.

Status for Nordland

Fylkesmannen i Nordland har siden tidlig på 1980-tallet lagt ned et stort antall årsverk i forvaltningen av fylkets laksebestander, inkludert innsamling av kunnskap, reguleringer av fiske og tiltak for å utrydde gyroen. I disse årene har vi registrert en tilbakegang i fangstene av laks i fylket som har vært langt større enn de 75 % som er registrert på landsbasis. Spredningen av gyro til flere av de største elvene er nok hovedårsak til den ekstra store nedgangen i Nordland. Forhåpentligvis er vi nå kvitt gyroen gjennom de behandlinger som er gjennomført, og vi forventer av den grunn økte fangster i flere av de tidligere gyroelvene i årene som kommer. Dette gjelder ikke minst Vefsna.

I tillegg til tiltak for å utrydde gyroen, er det gjennomført svært strenge reguleringer av laksefisket i fylket de siste 20 årene. Fiske etter laks med faststående redskap i sjøen er redusert til noen få tonn per år, og det er ikke lengre tillatt å fiske laks i ca. 60 av våre 90 vassdrag med laksebestander. Undersøkelser av gytebestandene og registreringer av fiskeoppgangen i et betydelig antall vassdrag de siste årene tyder på at de fleste smålaksvassdragene i fylket for tiden ikke har et høstbart overskudd av laks.

Samtidig med at det er gjennomført omfattende tiltak for å bedre forholdene for villaksen, har fylket fått en stor og økende produksjon av oppdrettslaks. Det har over år blitt registrert høye andeler rømt laks i mange elver, og beregninger tyder på at andelen laks med oppdrettsbakgrunn er urovekkende høy i mange av de elvene hvor det er foretatt slike vurderinger. Ut fra situasjonen i Nordland er vi derfor ikke overrasket over at Vitenskapelig råd for lakseforvaltning vurderer rømt oppdrettslaks som en ikke-stabilisert og eksistensiell trussel mot norsk villaks.

Med utgangspunkt i den bestandsutviklingen vi har registrert i denne perioden, og erfaringer med ulike konflikter mellom villaksinteresser og tunge næringsinteresser, ønsker vi å komme med noen synspunkter til høringsforslaget.

Ja til kvalitetsnorm

En kvalitetsnorm for villaks kan bli et viktig verktøy for å sikre en helhetlig og forsvarlig forvaltning av våre villaksbestander. I lys av den negative utviklingen for villaksbestandene de siste 40 årene, er det et klart behov for å få etablert en kvalitetsnorm, ikke minst for å sikre at de ulike sektorer og sektormyndigheter i større grad bidrar til å snu den negative utviklingen. Det pågående arbeidet med oppfølging av vanndirektivet viser også tydelig hvor vanskelig det er i dagens situasjon å oppnå enighet på tvers av sektorene om status for villaksbestandene, trusselfaktorer og behovet for nødvendige tiltak. En kvalitetsnorm for villaks vil forhåpentligvis både gi nødvendige avklaringer og bidra til større framdrift i arbeidet med oppfølgingen av vanndirektivet. Fylkesmannen ønsker derfor av flere grunner å gi en klar støtte til innføringen av en kvalitetsnorm.

Synspunkter på enkeltpunkter

Klasseinndeling. I høringsbrevet er det spesielt bedt om synspunkter på klasseinndeling av høstingsnivå og når den samlede faktoren b) gytebestandsmål og høstingspotensiale bør anses som oppnådd. Vi har ikke spesielle synspunkter på klasseinndelingen og den samlede faktoren, men tror det vil bli krevende å komme fram til tilstrekkelig nøyaktig «normalt høstingsnivå» det enkelte år. Ut fra svært variable vannføringsforhold og fiskeforhold i mange av de mindre elvene, er det viktig å kunne gjøre klassifisering på bakgrunn av perioder på minst fem år. Det vil også være svært viktig at det foreligger pålitelige beregninger av gytebestandsmål for den enkelte bestand, se ytterligere kommentarer om dette nedenfor. Vi ser også behov for å sikre gode årlige registreringer av faktisk gytebestand fra en stor andel av laksevassdragene, slik at det blir mulig å beregne høstingsnivået som summen av beskatning og overskudd av gytefisk.

Utvalg av vassdrag. I høringsbrevet er det også bedt om synspunkter på hvor mange vassdrag det er som bør klassifiseres. Ut fra et mål om å sikre en forsvarlig og kunnskapsbasert forvaltning av samtlige laksebestander, hadde det vært ønskelig å fått klassifisert alle laksebestandene, med påfølgende oppfølging i ettertid. Dette hadde ikke minst vært nyttig som en del av arbeidet med oppfølgingen av vanndirektivet. Samtidig ser vi at dette vil kreve store ressurser og vil være vanskelig å få til i praksis. Et mulig utvalg av vassdrag må naturlig nok bygge på det datagrunnlaget som finnes, og vi forstår at de 99 foreslåtte laksebestandene er de som trolig har det beste datagrunnlaget. Av de 99 befinner 11 seg i Nordland. I rapporten fra NINA er for øvrig kun to av elvene i fylket gitt grønn farge, mens to er gitt gul farge og sju rød farge. Rød farge viser elver hvor andel gytelaks med villaksbakgrunn er redusert til 50-75%, og grønn viser tilsvarende 90-95%. Disse elvene har en brukbar geografisk spredning i fylket, men kan etter vår vurdering likevel ikke sies å være representative for laksebestandene i fylket. Dette fordi flere av elvene skiller seg ut ved å ha en gyrohistorikk, og fordi disse elvene skiller seg ut som de største elvene og/eller som vassdrag med de største laksebestandene.

Som et alternativ bør det vurderes å klassifisere en del mindre indikatorvassdrag, fordelt geografisk ut fra hvor vi har flest mindre vassdrag med laksebestander. Det vil være uheldig dersom det legges opp et system som ikke i tilstrekkelig grad fanger opp status og utvikling hos det store antallet mindre vassdrag med smålaksbestander.

Klasseinndeling små bestander. Vi registrerer at det under delnorm og gytebestandsmål for små bestander ikke er foretatt en prosentbasert klasseinndeling for oppnåelse av gytebestand, uten at vi kan se at dette er nærmere begrunnet. Det virker logisk at det også for små gytebestander bør være en inndeling som skiller mellom de ulike klassene.

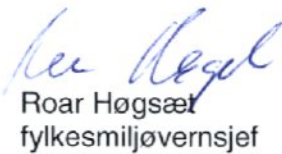
Vurderinger akvakultur. Under overskriften «Særlig om Akvakultur» er det vist til at risiko for at en omsøkt tillatelse vil medføre at kvalitetsnormen ikke nås eller vanskeliggjør framtidig måloppnåelse kan tas med i sektormyndighetenes vurdering. Her mener vi at det bør stå «..skal tas med...». Det er viktig at samtlige sektormyndigheter legger til grunn §§ 8-12 i Naturmangfoldloven, og gir en vurdering av både kunnskapsgrunnlaget, effekten av påvirkninger og samlet belastning for økosystemet.

Mer presise gytebestandsmål

Ved beregning av første generasjons gytebestandsmål for laksebestandene er det benyttet en generell og grovmaska metodikk, og etter vår vurdering er det grunn til å stille spørsmål ved gytebestandsmålene som er oppgitt for flere av vassdragene i Nordland. Ettersom gytebestandsmål er en sentral del av vurderingsgrunnlaget for kvalitetsnormen, vil vi derfor understreke betydningen av å snarest mulig videreutvikle gytebestandsmålene for laksebestandene. Ut fra vår kunnskap om produksjonsforholdene i vassdragene i fylket, er det behov for vesentlige korrigeringer av flere av de foreliggende gytebestandsmålene. Vi ser også behov for å videreutvikle gytebestandsmålene for laksebestander i vassdrag som fra naturens side ser ut til å ha en klar dominans av sjørret, i motsetning til vassdrag hvor laksen utnytter nærmest alt av egne oppvekstareal.

Med hilsen

Hill-Marta Sølberg

Roar Høgsæt
fylkesmiljøvernssjef